

**KADASTR SOHASIDA KORRUPSION XAVFLARNI BOSHQARISH:
KOMPLAENS - NAZORAT SAMARADORLIGINI OSHIRISH**

Xidirov Maxmud Murtazoyevich

Davlat kadastrlari palatasi Buxoro viloyati boshqarmasi
korrupsiyaga qarshi kurashish bo'yicha bosh mutaxassisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21717864>

Annotatsiya. Ushbu tezis tashkilotlarda, xususan, kadastr sohasida korrupsiya xavflarini minimallashtirish usullarini takomillashtirishga qaratilgan. Maqsad korrupsiyani kamaytirish va komplaens-nazorat samaradorligini oshirish uchun eng samarali ma'muriy, texnologik va huquqiy vositalarni aniqlash va asoslashdir.

Kalit so'zlar: korrupsiya xavflari, kadastr sohasi, korrupsiyaga qarshi siyosat, muvofiqlikni nazorat qilish.

Kadastr sohasidagi korrupsiya eng dolzarb va tizimli muammolardan biri bo'lib, iqtisodiy xavfsizlikka, loyihalar sifatiga va davlat va xususiy muassasalarga bo'lgan ishonchga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Korrupsiya xavflarining yuqori darajasi qurilish jarayonlarining murakkabligi, ko'p bosqichli tasdiqlashlar, katta moliyaviy oqimlar va protsedura shaffofligining yetarli emasligi bilan bog'liq. Bu suiiste'mol qilishga, resurslardan samarasiz foydalanishga va sohaning raqobatbardoshligining pasayishiga olib keladi. Bugungi sharoitda korrupsiya xavflarini minimallashtirish asosiy omilga aylanib bormoqda.

Kadastr sohasining barqaror rivojlanishi va uning investitsiya jozibadorligini oshirishning asosiy omili. Shuning uchun ham yakka tartibdagi tadbirkorlik subyekti, ham milliy darajada korrupsiyaga qarshi samarali usullarni ishlab chiqish va joriy etish ayniqsa dolzarbdir.

Ushbu ishning maqsadlari:

- 1.Xo'jalik yurituvchi subyektlar va davlat darajasida korrupsiya xavflarini minimallashtirishning zamonaviy usullarini umumlashtirish va tizimlashtirish;
- 2.Korrupsiyaga qarshi kurashish bo'yicha ma'muriy, texnologik va huquqiy choralar samaradorligini baholash;
- 3.Kadastr sohasida korrupsiyaga qarshi kurashni tartibga solish sohasidagi innovatsion yondashuvlar va eng yaxshi xalqaro amaliyotlarni aniqlash.

Qurilish sohasida korrupsiya xavflarini minimallashtirish juda murakkab vazifa, ammo yechimga erishish mumkin. Samarali amalga oshirish ma'muriy, texnologik va huquqiy choralarni birlashtirgan kompleks yondashuvni talab qiladi.

Korrupsiya tahdidlariga qarshi kurashning asosiy elementi tashkilot ichida samarali ma'muriy tizimni yaratishdir. Ushbu protsedura korrupsiyaga qarshi kurash strategiyasini shakllantirish va amalga oshirish, ixtisoslashgan komissiyalarni tuzish, protseduralarni soddalashtirish va faoliyatning barcha bosqichlarida shaffoflikni ta'minlashni o'z ichiga oladi.

Tashkilot korrupsiya tahdidlariga nisbatan aniq pozitsiyani belgilashga qaratilgan korrupsiyaga qarshi siyosatni ishlab chiqishi va amalga oshirishi kerak. Hujjatda nolga teng bag'rikenglik kabi asosiy tamoyillar, shuningdek, korrupsiyani aniqlash va oldini olish mexanizmlari bayon etilgan. Siyosat har bir xodim uchun ochiq bo'lishi va o'zgaruvchan sharoitlarni aks ettirish uchun muntazam ravishda ko'rib chiqilishi kerak.

Tashkilot ichida korrupsiyaning oldini olish masalalari bo'yicha ixtisoslashgan komissiyalar tuziladi. Ushbu komissiyalar aniqlangan qoidabuzarliklarni tekshirish va ularni bartaraf etish choralarini ishlab chiqish vakolatiga ega. Komissiyalar tarkibi muvozanat asosida tuziladi va turli bo'limlarning vakillarini o'z ichiga oladi. Ichki jarayonlarning murakkablashuvi suiiste'mol qilish uchun yangi imkoniyatlarning paydo bo'lishiga olib keladi. Xarid qilish, loyihalarni tasdiqlash va sifat nazorati bilan bog'liq jarayonlarni takomillashtirish korrupsiya xavflarini kamaytirishga yordam beradi. Barcha jarayonlarda yuqori darajadagi ochiqlikni ta'minlash maxfiy bitimlar va til biriktirishlarning oldini olishda asosiy omil hisoblanadi. [2]

Zamonaviy texnologiyalar korrupsiya xavflarini minimallashtirishning samarali vositasi bo'lib xizmat qilishi mumkin. Elektron tender platformalarini joriy etish, blokcheyn texnologiyalaridan foydalanish va qurilish axborot modellashtirish (BIM) modellarini integratsiyalash jarayonlar shaffofligini oshirishga va manipulyatsiya xavfini kamaytirishga yordam beradi. Tender protseduralarida elektron platformalardan foydalanish barcha takliflar va natijalar jamoatchilik nazorati uchun ochiq bo'lishini ta'minlaydi, bu esa ishtirokchilar o'rtasida til biriktirish ehtimolini sezilarli darajada kamaytiradi. Bundan tashqari, bunday platformalar ichidagi integratsiyalashgan jarayonlarni avtomatlashtirish inson xatolarining ta'sirini kamaytirishga, xatolar va suiiste'mol qilish ehtimolini kamaytirishga yordam beradi. Blokcheyn moliyaviy oqimlarni ochiq monitoring qilish, suiiste'mol qilishning oldini olish va shubhali tranzaksiyalarni aniqlash tizimini yaratish uchun asos bo'lib xizmat qilishi mumkin. Blokcheyn soxtalashtirish yoki modifikatsiya qilish ehtimolini bartaraf etib, yuqori darajadagi axborot xavfsizligini ta'minlaydi [3].

Kadastr sohasidakorrupsiya xavflarini minimallashtirish ma'muriy, texnologik va huquqiy boshqaruv choralarini birlashtirgan kompleks yondashuvni talab qiladi. Korrupsiyaga qarshi strategiyalarni samarali amalga oshirish, ochiq protseduralarni joriy etish va zamonaviy raqamli yechimlardan (masalan, elektron tenderlar, blokcheyn va BIM) foydalanish, shartnomalarda majburiy korrupsiyaga qarshi bandlar bilan birgalikda suiiste'mol qilish va manipulyatsiya qilish ehtimolini kamaytirishga yordam beradi.

Davlat boshqaruvida asosiy mexanizmlarga institutsional islohotlar, raqamli transformatsiya, hisobdorlikni oshirish, mustaqil nazoratni rivojlantirish va xalqaro standartlarga moslashtirish kiradi. Jamoatchilik nazorati, kadrlar siyosati va korrupsiyaga qarshi munosabatlarni rivojlantirishga qaratilgan ta'lim tashabbuslari muhim rol o'ynaydi.

Yetakchi mamlakatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, faqat ushbu tashabbuslarni tizimli ravishda amalga oshirish va qurilish jarayonidagi barcha ishtirokchilarning faol ishtiroki sohada shaffoflik, samaradorlik va raqobatbardoshlikni oshirishni ta'minlashi mumkin. Rossiya Federatsiyasi uchun bu maqsadga erishish nafaqat iqtisodiy barqarorlikni, balki davlat idoralariga jamoatchilik ishonchini mustahkamlash va adolatli ijtimoiy tartibni ta'minlash yo'lidagi muhim qadamdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. The Law of the Republic of Uzbekistan on Combating Corruption (as amended) is a key document for studying the foundations of state policy and legislation.
2. <https://www.transparency.org/> — Transparency International — the official website and

reports of the international anti-corruption organization.

3. <https://anticorruption.uz> — the official website and analytical data of the Anti-Corruption Agency of the Republic of Uzbekistan.
4. Ivanov V. V. *Pravovoe obespechenie tsifrovizatsii gosudarstvennykh reestrov*. Moskva, Yurait, 2020. 312 s.
5. Kuznetsova N. S. *Administrativno-pravovye sredstva protivodeystviya korruptsii*. Sankt-Peterburg, Piter, 2019. 288 s.
6. Карапунарлы А. М., Маякунов А. Э. Цифровые технологии, как инструмент противодействия коррупции // АВБсП. 2023. №1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tsifrovye-tehnologii-kak-instrument-protivodeystviya-korruptsii>.
7. Никонова Э.И., Абдрахманова Л.В. *Коррупция и борьба с ней: теория и практика. Учебное пособие для студентов всех форм обучения / сост. Э.И.Никонова, Л.В. Абдрахманова, - Казань: Изд-во ООО «16 ПРИНТ», 2016. - 37 с.*